

ВЕЧЕР НА НАУКАТА В МУЗЕЯ

Люба Дашовска,
уредник в Националния политехнически музей

Към инициативата на Европейската комисия за организиране на Нощ на учените - безспорно един чудесен начин за осъществяване на връзка между учените и обществеността, тази година се присъедини и Националният политехнически музей. Тази инициатива дава възможност на хората, които не се занимават с наука, да се срещнат и разговарят с учените, да им зададат въпросите, които ги вълнуват, да ги видят в по-различна среда от тази, в която обикновено си ги представят.

Ролята на музея в тази среща не се изразяваше само в да бъде посредник между двете страни. Музеят бе активен участник в процеса на представяне на учените в най-добрата им светлина, защото те са тези, с чиито труд, знания, идеи и умения може да се промени и се променя качеството на живота ни.

Доказателство за това е подготвената от екипа на музея постерна изложба **“Българска следа в науката”**. Имената на 20 български учени, работили в областта на физиката, математиката, химията, биологията, медицината, техниката, са включени в нея. Хора, които със своите изследвания, проучвания, теории, изобретения, със своя труд, са получили признание не само в България, но и по света. Това в същност е и критерият за подбор на тези имена. Някои от тях светят по-ярко на научния небосклон, други са придобили по-голяма популярност сред обществеността, трети са известни само в своите среди, но за всички тях общото е любознателността, всеотдайността към науката, вечно търсещият ум, широката обща култура.

Със сигурност в изложбата са включени не всички учени, които отговарят на нашия критерий. За някои от тях екипът, подготвил изложбата, има достатъчно информация, но все още не разполага с необходимите материали. Ще бъдем благодарни за всяка помощ и предложения от страна на читателите, тъй като нашата изложба е изложба с продължение, която ние ще разширяваме във времето, ще я допълваме и обогатяваме. Не само за да популяризираме работата на хората на науката, но и за да повишаваме националното самочувствие на младите, които са основните ни посетители.

Между 150 и 200 бяха те тази вечер, които независимо от дъжда и лошото време бяха дошли за да разберат как науката освен трудна и сериозна може да бъде и забавна, да се опитат да направят сами някои от интересните експерименти, които им обещаваха нашите рекламни материали. Експериментите, свързани с физични явления и закони – електростатика, механика и динамика, оптика, предаване на звук по лазерен лъч, холография, както и няколко химични опити, предизвикаха силен интерес.

Не по-малък интерес предизвика и срещата със специално поканените ни гости ст.н.с. д-р Таня Иванова и ст.н.с. д-р Димитър Димитров.

Конструктор и водещ инженер на 12 уникални български уреди, летели на борда на автоматични спътници и вертикални геофизични ракети (1972-1981) по програма “Интеркосмос”, ръководител на научния колектив за създаване на първата в света космическа оранжерия “Свет”, работила успешно на борда на орбиталната космическа станция МИР в периода 1990-2000 г., представител на България в Научно-техническия подкомитет на Комитета за мирно използване на външния космос при ООН, Виена, член на Нюйоркската академия на науките, д-р Таня Иванова разказа на децата за работата си по проекта “Космическа оранжерия СВЕТ” и показа 10-минутно любителско филмче, заснето от последния екипаж на орбиталната станция “Мир” –

излизането на космонавтите в открития Космос и експериментите им с оранжерията, свързани с отглеждането на зелени растения в нея.

Ст.н.с. Димитър Димитров, който работи в Централната лаборатория по висша геодезия към Българска академия на науките от 1980 г. в областта на сеизмотектониката, но също така е участник в международни експедиции и научни изследвания в Северна Африка, Чили, Китай, Тибет, включително и Антарктика, представи много богата презентация, озаглавена “Свирепа красота”. Вниманието на децата беше привлечено не само от красивите снимки на студения континент, но и от много любопитни данни за него, лични преживявания, впечатления и наблюдения. Д-р Димитров направи своя мини-викторина с въпроси (4 въпроса) за Антарктика, като на децата, отговорили вярно, подари богато илюстрирани постери.

Въпросите и към двамата бяха многобройни (както се изрази Таня Иванова – “поизпотиха ни с въпроси”).

Три поколения учени от една фамилия са представени в изложбата **“Династия Пенчеви – традиции и приемственост в науката”**. Дядо, баща и дъщеря в продължение вече на 3-вековен период работят за изучаване и овладяване тайните на дълбочинните природни подземни флуиди (води и газове), на процесите на тяхното формиране и еволюция, на техните неизвестни физико-химични и геохимични характеристики и особености и на значението им за науката и практика, за живота. Гледните им точки са различни: проф. Петър Пенчев - радиоактивните явления, проф. Никола Пенчев – химия и геохимия на благородните газове и проф. Елка Пенчева – хидрогеохимия на редките и разсеяни елементи на термоминералните водно-газови системи.

Третата изложба, показана в музея – **“Моята представа за учения”** – включваше 13 рисунки на деца от Дом “П. Р. Славейков” в София. Непретенциозни са като изпълнение и използвани материали (в повечето случаи цветни моливи, флумастри и водни бои), но са богати като идея и с чувство за хумор. Децата са нарисували как си представят хората, които се занимават с наука. Ето един пример. Ученият – това е човек над обикновените неща, той е сред облаците, дори над тях, а мястото на главата му е странно съчетание от треви, цветя, химически и математически формули, въпросителни, зъбни колелца. Или пък човек, който и в моментите на отдых (сред природата с палитрата в ръка) не може да се освободи от мисълта как да разреши сложната загадка $A+B=C$? Не по-малко интересна е представата им за начина, по който учените достигат до своята ЕВРИКА – това обикновено е една висока стълба, олицетворяваща трудния и тежък път, който трябва да бъде изминат и който е свързан с натрупването на знания и умения, но също така не е изключен и вариантът това да се случи, когато компютърът им изпуши. И накрая, рисунката на 11-годишния Сашко Рохас, в който е представен събирателния образ на човека-учен, осъществил една своя (но и обща за човечеството) мечта – да полети към звездите, опирайки се на опита и познанията на поколенията преди него.

Всички деца получиха шапки с логото на проекта, а децата - художници (7), както и децата, които най-бързо отговориха на нашите въпроси по време на демонстрациите, получиха и тениски, фрисби и играчка „йо-йо”. Въпросите представляваха една импровизирана викторина, с възможност някои от отговорите да бъдат проверени опитно веднага и обяснени компетентно.

Ще завърша с мненията на две деца, които извадих от нашата анкета. Тя съдържа само два въпроса, като на първия трябваше да се отговори в началото, а на втория – в края на вечерта. Въпросите бяха: „Каква е твоята представа за учените?” и „Промени ли се тя?” Ето и отговорите (вероятно трябва да проявим

снизходителност към лексиката, предавам я буквално, защото смятам, че изразява откровено детското мнение):

- ✚ *Ексцентрични, леко луди и весели. Винаги съм им се възхищавала на учените, на тяхното търпение и на това, че не се отказват дори и да се провалят. А сега ги мисля за суперготини.*
- ✚ *Досадни и стари. Промени се. Мисля, че са готини и интересни.*